ספק גרדרוהו **ההיא שעתא.** ואם תאמר האי דור היכא קאי אי ברשות הרבים ובספיקא אחת טהור ואי ברשות היחיד מאי משני שהטילה כמין נפל לבור והתנן (טהרות פ״ו מ״ד) כל ספיקות וספיקי דספיקות שאתה יכול להרבות ברשות היחיד טמא ויש לומר דגרירת חולדה וברדלס הוי ספק הרגיל כדפי׳ לעיל אומר ר״י דל״ל דרגלי הכהן היו ברשות הרבים דע״כ בחווייהו ליכא פותח טפח דאי איכא פותח טפח (מפני) מה מועלת גרירה והא פותח טפח מביא את הטומאה [א] ואי רגליו ברשו׳ היחיד ניחוש שמא גרדרוהו נגד רגליו וטומאה בוקעת ועולה [ב] ועוד י״ל דרגלי הכהן ברשות היחיד היו וגרדרוהו ואכלוהו הוי ספק הרגיל: **ולא** חיישינן לחולדה. הא לא פריך דניחוש לחולדה אפילו מדת לבית דת״כ אין לדבר סוף דאי אפשר שלא יבדוק אחד קודם חבירו ואיכא למיחש שמא הביאה חולדה מדת אחין בדוק לבדוק אלא ממקום למקום פריך דהיינו באותו הבית עצמו כלומר ולא חיישינן לחולדה באותו בית עצמו:

בשלשה עשר לא משיירא. פי׳ [ג] פעם אחינה משיירת ולהכי היכא דלא חזינן לא חיישינן כיון דאפי׳ גרדה פעם אחין משיירת אבל היכא דחזינן חיישינן כיון דפעמים משיירת וכ״ד לעולם משיירת ואפי׳ לא חזינן לא חיישינן וגבי בשר אפילו חזינן לא חיישינן דלעולם לא משיירת וא״ש אביי כדבי זירא [ד]: **היינו תשע חנויות.** לפי מה שפ״ה לענין בדיקה לא נהירא לר״י דהיכי מייתי ראיה מתשע חנויות דהוי ספיקא דאורייתא ואזלינן לחומרא והכא ספיקא דרבנן הוא [ה] כדאמרינן בסמוך מיהו י״ל דאיירי כגון שלא ביטל ועוד קשה דגבי תשע חנויות ליכא חזקת היתר [ו] אבל הכא אוקמא אחזקת בדוק דהא בבדוק מיירי דאי לאו הכי פשיטא דבעי בדיקה וגראה לר״י דלעניין [ז] שהביא עכבר לבית ונמצא קבעי אי שרי לאכילה אי לאו ואם תאמר כי אתא עכבר ושקל מהני ליבורין אמאי חשיב ליה קבוע מאי שנא נמצא בפי עכבר מנמצא ביד נכרי [ח] דבפ׳ גיד הנשה (חולין לה. ושם) פריך לרב דאמר בשר שנתעלם מן העין אסור מבנמצא הלך אחר הרוב ומשני שנמצא ביד נכרי ואומר ר״י דהכא מיירי כשראינו שלקח מן הקבוע שנולד הספק במקום קביעות אבל אם לא ראינו הוה ליה כפירש ואזלינן בתר רובא [ט] והא דפריך בתערובות (זבחים דף עג:) גבי זבחים שנתערבו בחטאות המתות או בשור הנסקל אמאי ימותו כולם נכבשיהו ויידינהו וימא כל דפרש מרובא פרש אע״פ שכבר נולד הספק במקום קביעות [י] שאני התם דלא הוי קבוע גמור שהאיסור מעורב בהיתר ואינו ניכר ומדרבנן אסרו בקבוע זה [יא] דמדאורייתא לא חשיב קבוע אלא כשהאיסור ידוע במקומו [יב] ולהכי נמי גזרינן התם טפי שמא יקח מן הקבוע מבנמצא כיון שאין האיסור ידוע [יג]: **היינו שתי קופות.** הך סוגיא דמדמה בדיקת חמץ לשתי קופות לא אתי כר״ל דמוקי בשילהי הערל (יבמות פב.) להך דשתי קופות כשרבו חולין על התרומה [יד] אלא כר׳ יוחנן דלא בעי התם רבייה לגדידיה א״ש דמדמי חמץ להיא וכולה שמעתא מיירי שהכשר כל כך גדול דליכא למימר אכלתיה [טו]: הלך

ובא כהן והציץ בו לידע אם זכר הוא אם נקבה היא ובא מעשה לפני חכמים וטיהרוהו מפני שחולדה וברדלס מצויין שם והא הכא דודאי הטילה וספק גרדרוהו וספק לא גרדרוהו ההיא שעתא וקאתי ספק ומוציא מידי ודאי [א]לא תימא שהטילה נפל לבור אלא אימא שהפילה כמין נפל לבור והוי ספק וספק והא לידע אם זכר הוא אם נקבה היא קתני הכי קאמר לידע אם רוח הפילה אם נפל הפילה ואם תמצא לומר נפל הפילה לידע אם זכר הוא ואם נקבה היא ואיבעית אימא התם ודאי וודאי הוא כיון דחולדה וברדלס מצויין שם ודאי גרדרוהו בההיא שעתא נהי דשיורי משיירא מיגרר מיהת ודאי גרדום בההיא שעתא [ב](לישנא אחרינא נהי דודאי אכלום לא אמרינן ודאי גרדרוהו לחורייהו אמרינן) ומי אמרינן אין חוששין שמא גררה חולדה והא קתני סיפא [ג]מה שמשייר יניחנו בצנעה שלא יהא צריך בדיקה אחריו אמר אביי לא קשיא הא בארבעה עשר הא בשלשה עשר בשלשה עשר דשכיח ריפתא בכולהו בתי לא מצנעא בארבעה עשר דלא שכיחא ריפתא בכולהו בתי מצנעא אמר רבא וכי חולדה נביאה היא דידעא דהאידנא ארביסר ולא אפי עד לאורתא ומשיירא ומטמרא אלא אמר רבא מה שמשייר יניחנו בצנעה שמא תטול חולדה בפנינו ויהא צריך בדיקה אחריו תניא כוותיה דרבא הרוצה לאכול חמץ אחר בדיקה כיצד יעשה מה שמשייר יניחנו בצנעה שלא תבוא חולדה ותיטול בפנינו ויהא צריך בדיקה אחריו רב מרי אמר גזירה [ד]שמא יניח עשר וימצא תשע: [ה]תשע ציבורין של מצה ואחד של חמץ ואתא עכבר ושקל ולא ידעינן אי מצה שקל אי חמץ שקל היינו תשע חנויות פירש ואתא עכבר ושקל היינו סיפא [ו]דתנן [ז]תשע חנויות כולן מוכרין בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבלה ולקח מאחת מהן ואינו יודע מאיזה מהן לקח ספיקו אסור ובנמצא הלך אחר הרוב [ח]שני ציבורין אחד של מצה ואחד של חמץ ולפניהם שני בתים אחד בדוק ואחד שאינו בדוק ואתו שני עכברים אחד שקל מצה ואחד שקל חמץ ולא ידעינן הי להאי עייל והי להאי עייל היינו שתי קופות [ט]דתנן [י]שתי קופות אחת של חולין ואחת של תרומה ולפניהם שני סאין אחד של חולין ואחד של תרומה ונפלו אלו לתוך אלו מותרין שאני אומר חולין לתוך חולין נפלו ותרומה לתוך תרומה נפלה אימור דאמרינן שאני אומר בתרומה

מותרין לזר כבתחלה אפי׳ אין בקופה כדי להעלות הסאה באחד ומאה שאנו אומרים חולין לתוך חולין נפלו אלמא תלינן לקולא היתר בהיתר ואיסור באיסור ואע״ג דאיכא למימר איפכא הכא נמי לקולא תלינן ואמרינן החמץ נכנס לשאינו בדוק והמלה לבדוק: בתרומה

ובא כהן והלין. על שפת הבור: **לידע אם זכר אם נקבה.** וכהן קרוב או מבני הבית היה ושלחוהו שם להגיד לאמו מה טיבו ותבחין בין טומאת וטהרת זכר לימי טומאת וטהרת נקבה ולא נזכרו אותו כהן על אזהרת לנפש לא יטמא [א] והלין בו בבור והנפל לא רואה וטיהרוהו ממאהיל על המת: **שחולדה וברדלס מצויין שם.** ופתח חור חולדה וברדלס פותח טפח הוא וגירורוהו לחורן ולא האהיל: **רוח הפילה.** שפיר מלא רוח ואם תמצא לומר נפל היה כלומר לכל אלה הולרך שמא רוח הוא ואגיד ואין כאן לא טומאת זכר ולא טומאת נקבה ואם תראה שהוא וולד לריכני לראות אם זכר אם נקבה: [ב] **ודאי גרדוהו.** מוחזקין הן בכך ולא דמי למתניתין דקתני הא חזינא חיישינן דנהי דודאי אכלה לא אמר אבל גירורוהו לחור שלהן אמר: **ברדלס.** אלנמ״ס פוטוייש״ר: **ומה שמשייר.** אחר בדיקה מאכילתו: יניחנו בצנעה: **בשלשה עשר.** ריש דקתני אין חוששין בבודק בשלשה עשר שמצוי פת הרבה לחולדה בתוך הבתים ואינה חוששת לשייר וסיפא בהדיא תנן בה בי״ד וכיון דלא חזיא החולדה פת הרבה בבתים כמות שהיא רגילה משיירת: **וכי חולדה נביאה היא.** לתת לב על כך ולראות את הנולד ויודעת שלא יאפו עוד היום: **ויעוול בפנינו.** והיכא דחזינן על כרחיך חיישינן: **וימצא תשע.** דהכא ודאי איכא למיחש דהא מוכחא מילתא שנטלה פרוסה אחת: **תשע ליבורין כו׳.** פיקחי הלכות הן: **ואתא עכבר ושקל.** ונכנס לבית בפנינו ולא ידעינן אי מתן שקל וכיון דחזינא לריכין אנו לבדוק או דילמא מלה שקל: **היינו תשע חנויות.** דקיימת לן בהו לקמיה דכל קבוע שנטלו ממקום קבועו אין הולכין בו אחר הרוב אלא כמחצה על מחצה וספק איסורא לחומרא: **פירש.** פרוסה מאחת מן הליבורין לאח׳ מן הזויות ולא ידענא מהי מינייהו פירש ואתא עכבר ושקליה ונכנס לבית: **היינו סיפא.** דמתני׳ [ג] דתשע חנויות דהיכא דלא לקחו במקום קבועו הולכין בו אחר הרוב: **ולקח מאחת מהנה.** בתוך החנות ספקו אסור דכל קבוע כמחצה על מחצה נידון דנפקא לן מן ואכל לו וקם עליו [ד] (כפ׳ בתרא דיומא) (פד:) ובפ״ק דכתובות (טו.): **ובנמצא.** בשר הנמצא בקרקע בין החנויות הלך אחר הרוב דכל דפרים מרובא פרש דכיון דפרים אין כאן תורת קבוע: **שתי קופות.** דבר זה אנו יכולין ללמדו ממשנת שתי קופות דתלינן לקולא: **ולפניהן שני סאין.** של פירות: **ונפלו אלו לתוך אלו.** הסאין לתוך אלו הקופות וידוע לנו שהאחד נפל בזו ואחד בזו ואין ידוע אי זה בזו ואי זה בזו: **הרי אלו מותרין.** פירות של קופות [ה] המולין ב) ס״א ל״ג, ג) [לקמן י:], ג) [דתניא כל״ל], ד) כתובות טו. תולין לה. נדה יח., ה) [ל״ל דתניא והא דלא מייתי משנה דתרומות פ״ז מ״ה עי׳ פי׳ ר״ש שם וכן בתוס׳ יבמות פב. ד״ה שתי], ו) לקמן מד. יבמו׳ פב. מיר לו: תוספתא דתרומות פ״ו הט״ו, ז) ל״ל נהיר, ח) [ויקרא כא], ט) [ל״ל אחר ד״ה בדלס], י) [ל״ל לאכילתו], כ) [דבריהם כל״ל], ל) [דברים יט], מ) [בפ״ט דסנהד׳ עט. כל״ל], נ) [קופה רש״ש],

לעזי רש״י

אלנמ״ס פוטוייש״ר [פוטיי״ש]. חולדה (אלנמ״ס היא מלה ערבית).

מוסף רש״י

ובא כהן והציץ בו. כהן חכם היה ומורה הוראות ומתבוין להוראות לה ימי טומאה וטהרה (נדה טו: וכנר״ז ע״ז מב.) אי נמי שגורה אצלו בבית וטוגעת בתרומתו ורולה להזהר ממנה כל ימי טומאתה, ויש אומרים לידע אימתי יהא זמן הבאת קרבנה אם לאו, יתרע במשמרתו אם לאו, ולא פגיעה לו, דבשביל (תור) [עור] עולה אחת לבולה משמרה לא עייל אלא כהן נפשיה לבהר, ועוד שהרי היא יכולה לאחר קרבנה כל זמן שתלבה, וגם לשון ראשון אינו נראה, דאי חכם הוא כלום הוא בא להאהיל ונעבור על לאו דטומאת מת, אלא כהן עם אחרן היה או קטן, ושגרתו אשה להניף ולרלות (נדה שם). **ברדלס.** גלגון אחמי אפא (ע״ז מב.). **מצויין שם.** וכבר אבלוהו או גרדוהו לאור שלהן ולא אילא כהן זה על המת (שם). כמין נפל. וספק אפיקא היא, דשמא לא נפל היה, אלא אפיר מלא רוח (שם). ולקח מאחת מהן. במקום קביעות (כתובות טו.). **אסור.** דנפקא לן מקראי בפרק בתרא דיומא (פד:) ובפ״ק דכתובות (טו:) כל קבוע כמחצה על מחצה דמי, וחה מן הקבוע לקח (חולין צה.) וכיון שלקחה ממקום הקביעות מחזקינן לה כמחצה על מחצה (נדה יח.). **ובנמצא.** בשר הנמצא בשוק ולא ידענן מאיזה פירס (כתובות טו.) נמצא בקרקע דהוה ליה מופרס מהן ולא לקחו ממקום הקביעות (נדה יח.) דמייל (חולין צה.). הלך אחר הרוב. דהשתא לאו קבוע הוא (שם) הואיל והבא לפניו לא במקום קביעות לקחה וכבר פירסה על ידי אחר, וכל דפרים מרובא פרש (כתובות טו.) ומותר (נדה יח.). **שתי קופות.** גדולות ובתוכן דגן (לקמן מד.).

מוסף תוספות

א. בבור ומטמא הכהן. תוס׳ ר״פ. ב. [אבל כש]רגלי הכהן הוא ברה״ר וכו׳ הוה ספק טומאה ברה״ר וכו׳ [ד]טהור, ומ״מ אם לא היה הטעם דספק מוציא מידי ודאי היה טמא מפני שמאהיל על הבור ושמא הוא בבור והו״ל ספק טומאה ברה״י דספיקו טמא שהרי הבור ברה״י הוא. **שם.** ג. לאו לעולם קאמר אלא. תוס׳ **שלמן.** ד. דהתם שאני דחזינן דשקל ולהכי מצריכין בדיקה אבל הכא דלא חזינן דשקל לא מצרכינן להו בדיקה. תוס׳ ר״פ. ה. וא״כ יש לנו לומר דאזלינן לקולא. **שם.** ו. כיון שהנבילה קבועה בין השחוטות. תוס׳ הרל״ש. ז. איסור דאורייתא קאמר כגון. **שם.** ח. דחשבינן ליה כמו נמצא והולכים אחר הרוב. **שם.** ט. [ו]גבי נמצא ביד גוי לא מיירי דשקל בפנינו אלא מיירי דלא חזינן היכא שקל גוי התיכה זו. תוס׳ ר״פ. י. [וא״כ] מה מועלת אותה פרישה דכל מקום שהולך הוי כקבוע. תוס׳ הרל״ש. יא. משום חשיבותא דבעלי חיים. מי׳ הר״ן. יב. ומשו״ה פרכינן דמסתייא דנימא הכי כי לא ניידי אבל היכא דניידי ליכא לאחמורי בהו כולי האי. מי׳ הר״ן. ועי׳ תוס׳ ר״פ. יג. אבל הכא דהאיסור מבורר הוי ליכא למיחש למידי דודאי לא יקח מן הקבוע דהינו האיסור כיון שהוא יודע האיסור. תוס׳ ר״פ. יד. ואפי׳ בדרבנן בעי רבויא. תוס׳ **שלמן.** דהתם איכא תרתי דאפי׳ אם נפלו תרומה לתוך חולין בטלה ברוב מדאורייתא. תוס׳ הרל״ש. טו. דאי לאו הכי הו״ל ספק ספיקא ספק אי דחמץ אי דמצה ואת״ל דחמץ אימא אכלתיה. **שם.**

מסורת הש״ס

רבינו חננאל

ובא כהן והציץ בו לידע מה הפילה, וטהרוהו חכמים מפני שחולדה וברדלס היו מצוין בבור. דאמרינן שמא גרדוהו בחור שלהם ולא היה שם בעת שהציץ. ולא האהיל עליו. ופרקינן לא תימא שהטילה נפל, אלא אימא כמין נפל דהוה ספק וספק וכו׳. ושמא גררה חולדה לא חיישינן, והתנן מה שמשייר יניחנו במקום מוצנע, מאי לאו דחיישינן כי האי גונא, וקתני שלא יהיה צריך בדיקה, מכלל שאם לא יניח במקום מוצנע צריך בדיקה. אמר רבא הכי תנן במתניתין יניחנו במקום מוצנע שמא תטול חולדה ככר של חמץ בפנינו ויהא צריך בדיקה אחריו. תניא כוותיה וכן הלכה. תשע צבורין של מצה ואחד של חמץ, ושקל עכבר חד מיניהו. היינו תשע חנויות, דתניא תשע חניות כלן מוכרות בשר שחוטה, ואחת מוכרת בשר נבלה, ולקח ואינו יודע מאיזה מהן לקח ספיקו אסור. פירוש, כלומר אם נפל ככר אחד מהן, ונטלו עכבר והכניסו לבית, היינו סיפא ובנמצא הלך אחר הרוב, פירוש נפל מן האדם חתיכה של בשר ונמצאת בשוק הולכין אחר הרוב, הלכך אם הרוב מצה הן. הבית אינו צריך בדיקה. ואם הרוב חמץ צריך בדיקה. וכן סוגיא דהדין שמעתא כולה. [היינו] הא דתנינן שתי קופות אחת של חולין ואחת של תרומה ולפניהם שני סאין אחד חולין [ואחד תרומה ונפלו אלו לתוך אלו ו]אלו לתוך אלו מותרין, שאני אומר חולין לתוך חולין נפלו כו׳, כך בכאן העכבר שנטל המצה הוא שנכנס בבית הבדוק, ואינו צריך בדיקה אחרת. ואמרינן אימור דאמרינן שאני אומר חולין לתוך חולין נפלו בדרבנן כו׳. אוקימנא להא בהדיא בפ׳ ראלו עוברין בפסח בתרומה בזמן הזה שהיא מדרבנן.